

Indikatorer på mistenkelige transaksjoner for rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven

- Advokater





Innledning

Indikatorlisten er utarbeidet ved Nasjonalt tverretatlig analyse – og etterretningssenter (NTAES)¹. Den er ikke ment å være en uttømmende oversikt over hva som kan være mistenkelig. Kunnskapen om egne kunder og tjenester, og risikovurdering av dem, er utgangspunktet for å bli oppmerksom på de unormale. Den viktigste indikatoren er således det en selv opplever som unormalt med kunden, transaksjonen eller de etterspurte tjenestene.

I utarbeidelsen av denne indikatorlisten er det tatt utgangspunkt i en tidligere publisert indikatorliste². Denne er redigert og supplert med indikatorer hentet fra straffe- og forvaltningssaker, eksempler fra bransjene og indikatorer hentet fra internasjonale typologirapporter³.

Indikatorlisten er kvalitetssikret i samarbeid med Advokatforeningen og medarbeidere i politi- og påtalemyndigheten med relevant erfaring.

¹ NTAES startet opp 2.5.2016 og er et tiltak i Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet fra 13.1.2015. Formålet til senteret er å legge til rette for at politiet og kontrolletatene bedre kan utnytte den samlede analyse- og etterretningsinformasjon etatene besitter, og å bidra til å utvikle og gjennomføre en mer målrettet og effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet, herunder arbeidslivskriminalitet.

² Indikatorliste publisert av ØKOKRIM på www.hvitvasking.no, den 18.11.2010, som igjen bygger på dokumentet «Indikatorer på eventuel hvidvask af udbytte eller finansiering av terrorisme» (nov 2008) fra Hvidvaskingssekretariatet ved Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet i Danmark.

³ FATF Report – Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals, June 2013.



1. Identifikasjon av fysiske personer og juridiske personer mv.

1.1. Fysiske personer

- 1) Kunden benytter utenlandske identifikasjonsdokumenter som umiddelbart er vanskelig å verifisere ektheten av
- 2) Kunden kan kun fremlegge kopi av pass og/eller identifikasjonsdokumenter

1.2. Juridiske personer

- 1) Det legges frem uriktig dokumentasjon eller falske dokumenter
- 2) Det fremlegges selskapsdokumenter fra utenlandske selskapsregistre som er vanskelig å verifisere
- 3) Foretakets reelle rettighetshaver er ukjent eller forsøkes tilsynelatende å holdes skjult
- 4) Foretaket skifter navn, styre, daglig leder, regnskapsfører, eller revisor hyppig uten naturlig forklaring
- 5) Personen som formelt står som styreleder, daglig leder eller kontaktperson framstår uskikket til en slik rolle
- 6) Foretaket har hatt hyppige vedtekts- eller formålsendringer
- 7) Nyregistrert foretak har navn som er til forveksling likt navnet på godt etablerte, beskyttede eller allment kjente foretak
- 8) Foretaket framstår uprofesjonelt ved ikke å ha egen logo, brevhode eller øvrig presentasjonsmateriale, særlig sett i forhold til det som opplyses om foretakets størrelse
- 9) Dokumentasjonen som legges fram om foretaket og/eller virksomheten som drives er overdrevet god, skrytete eller lignende

2. Andre forhold av betydning ved kontakt med kunden

2.1. Tilbakeholdenhet med opplysninger

- 1) Kunden er tilbakeholden med å gi/dokumentere relevante opplysninger
- 2) Kunden unngår tilsynelatende personlig og/eller telefonisk kontakt med advokaten uten god grunn

2.2. Adresseforhold

- 1) Opplyst adresse eksisterer ikke eller er vanskelig å verifisere
- 2) Kunden oppgir kun postboksadresse eller c/o-adresse
- 3) Kundens adresse er et kontorhotell
- 4) Opplyste adresse benyttes åpenbart ikke til virksomhet og/eller fast bolig



2.3. Hjemmeside og e-post

- 1) Kundens oppgitte hjemmeside er ikke i bruk eller fremstår lite profesjonell, troverdig eller gjennomarbeidet i forhold til foretakets oppgitte størrelse og formål
- 2) Det foreligger ingen eller lite informasjon om et utenlandsk foretak på internett eller i andre åpne kilder
- 3) Domenenavnet til kundens hjemmeside eies av andre enn kunden eller lar seg ikke verifisere
- 4) Foretak som i følge egen informasjon er mellomstore eller store benytter gratis e-posttjenester i sin korrespondanse

2.4. Tegn på at det handles på andres vegne

- 1) Det gjøres forsøk på å skjule reell rettighetshaver og/eller partene forbundet med en transaksjon
- 2) Kunden har dokumentasjon som fremstår som tilrettelagt av andre
- 3) Fullmakt fra andre virker ikke velbegrunnet
- 4) Personen som instruerer transaksjonen har ikke noen formell tilknytning til transaksjonen eller til partene
- 5) Kunden gir en utførlig forklaring på bakgrunnen for kundeforholdet eller for transaksjonen som virker innlært
- 6) Andre særlige risikoområder⁴ inngår i transaksjoner
- 7) Transaksjoner strider med det som er opplyst som formål ved inngåelse av kundeforhold
- 8) Kunden gir forskjellige eller kompliserte forklaringer på midlenes opprinnelse
- 9) Korrespondanse fra rapporteringspliktig skal sendes til andre enn kunden

3. Spesifikke indikatorer for advokattjenester

3.1. Rådgivning

- 1) Kunden er særlig interessert i å få rådgivning om andre lands regler for bankdiskresjon, utenlandske finansinstitusjoners rapporteringsplikt og deres formidling av andre opplysninger til ulike myndigheter
- 2) Kunden ønsker råd knyttet til kjøp av selskaper eller andre juridiske personer i land hvor reell rettighetshaver kan være anonym
- 3) Kunden ønsker råd om opprettelse av bankkonto eller selskap i land som kunden ikke har personlig eller forretningsmessig tilknytning til
- 4) Kunden ønsker rådgivning knyttet til etablering av virksomhet og/eller konto i land som Norge ikke har skatteavtale og/eller avtale om utveksling av opplysninger med
- 5) Kunden ønsker skattemessig rådgivning som også kan være relevant i hvitvaskingssammenheng
- 6) Kunden interesserer seg ikke for prisen på rådgivning eller senere bistand

⁴ Risikoområder er i denne sammenhengen definert som land kjent for narkotikaproduksjon, konfliktområder, skatteparadis, spesielt land som ikke deltar i effektiv utveksling av informasjon, og land som har en lav poengsum på Transparency International Corruption Perceptions Index eller Bribe Payers Index.



3.2. Bistand til gjennomføring av transaksjoner

- 1) Advokaten er kjent med at kunden eller kundens nærstående person er straffedømt eller under etterforskning for profittgenererende kriminalitet. Kunde ønsker bistand til gjennomføring av transaksjoner som ikke er relatert til forsvareroppgjør
- 2) Alderen på parten(e) forbundet med en transaksjon er uvanlig, spesielt hvis de er umyndige eller er umyndiggjort, eller er i en slik tilstand at det virker unaturlig at de skal gjennomføre de etterspurte transaksjonene og det ikke er en god forklaring på hvorfor vedkommende er involvert
- 3) Personen som instruerer transaksjonen har ikke noen formell forretningsmessig tilknytning til transaksjonen eller til partene
- 4) Kunden bruker en agent eller et annet mellomledd uten god grunn
- 5) Uvanlig bruk av oppgjørskonto/klientkonto, for eksempel betaling av et for høyt beløp hvor tilbakebetaling etter anvisning skal skje til en annen konto enn den innbetalingen ble foretatt fra
- 6) Kunden er tilbakeholden eller nekter å fremskaffe opplysninger og dokumenter som vanligvis kreves for å gjennomføre en transaksjon
- 7) Kontantbeløp eller bankremisse inngår eller tilbys å være del av oppgjør uten naturlig forklaring
- 8) Kunden ønsker å bruke remisser for å skjule reell part i en transaksjon
- 9) Betaling på vegne av kunde bosatt i Norge overføres fra utlandet
- 10) Kunden ber om at det foretas juridiske "snarveier" eller at en transaksjon gjennomføres raskere enn normalt
- 11) Kunden ber om at beløp som opplyses å være overført til advokatens klientkonto ved en feiltagelse skal overføres til tredjepart
- 12) Kunden ønsker bistand til å etablere eller overta en juridisk person
 - a. og gir en lite tillitvekkende beskrivelse av formålet for etableringen/overtagelsen
 - b. og gir en beskrivelse av formålet med overtagelsen som ikke er relatert til kundens kommersielle interesser eller øvrige aktiviteter
 - c. hvor det foreligger formelle krav om bevilling, konsesjon, løyver mv. for å drive virksomhet, men kunden åpenbart ikke har hensikt om å anskaffe slike
- 13) Kunden er tilbakeholden med å forklare årsaken til hvorfor en transaksjon skal gjennomføres på en angitt måte
- 14) Kunde ønsker bistand til å motta penger fra utlandet for umiddelbart å overføre dette til tredjeland
- 15) Kunden ønsker bistand til gjennomføring av transaksjoner til/fra særlige risikoområder
- 16) Kunden ønsker bistand til gjennomføring av en transaksjon som inkluderer bruk av kontanter, remisser eller andre ihendehaver verdipapirer (omsettelige verdipapirer) og verdiene på dette står ikke i stil med kundens kjente økonomiske forhold
- 17) To eller flere parter har unormale transaksjoner med hverandre innenfor et begrenset tidsrom
- 18) Kunden ønsker endringer i transaksjonen umiddelbart før transaksjonen skal gjennomføres uten at det gis naturlig forklaring



3.3. Midlenes opprinnelse

- 1) Kunden gir forskjellige eller kompliserte forklaringer på midlenes opprinnelse etc.
- 2) Kundens utgifter til salær eller til skatt/avgifter dekkes av tredjepart uten at det er noen åpenbar forbindelse mellom kunden og tredjeparten.
- 3) Kunden sender eller mottar midler fra utlandet uten at det er noen åpenbar forbindelse mellom kunden og landet
- 4) Kunden eller en tredjepart bidrar med en betydelig sum kontanter som sikkerhet ved låneopptak, uten at det er en god forklaring på denne framgangsmåten
- 5) Kunden bruker et flertall norske eller utenlandske bankkonti uten at det er god grunn til det

3.4. Andre omstendigheter

- 1) Kjente knytninger mellom parter innen for eksempel en familie, et arbeidsforhold eller som er forretningsmessige gir grunn til å tvile på transaksjonens formål eller realitet
- 2) Kunden har uvanlig stor kunnskap om lovpålagte krav til kundekontroll, registrering av opplysninger og rapportering av mistenkelige transaksjoner til offentlige myndigheter
- 3) Kunden stiller gjentatte spørsmål om rutiner i forbindelse med kundekontroll, registrering av opplysninger og rapportering av mistenkelige transaksjoner til offentlige myndigheter
- 4) Oppgjør til eller fra advokat ønskes gjennomført på en unormal måte for den aktuelle kunden
- 5) Kunden besitter tilsynelatende ikke kunnskap om hvorfor en tjeneste etterspørres eller formålet med de produkter og tjenester som etterspørres
- 6) Kunden ber om bistand til etablering av kompliserte selskapsstrukturer uten at det foreligger en juridisk eller økonomisk grunn
- 7) Selskapsstrukturer i flere land inngår i transaksjonen hvor det verken foreligger en forretningsmessig, juridisk eller økonomisk årsak, eller annen knytning til kunden eller transaksjon
- 8) Kunden kansellerer et oppdrag eller transaksjon tilsynelatende uten å bry seg om eventuelle kostnader dette medfører
- 9) Kunden oppbevarer penger på klientkonto, deponerer verdipapirer eller andre verdigjenstander uten at det leveres juridiske tjenester
- 10) Kunden ønsker en transaksjon gjennomført uten at det kan begrunnes av forretningsmessig, økonomisk og/eller skattemessige årsaker
- 11) Transaksjoner gjennomføres på en unødvendig kompleks måte som medfører at kunden får høyere skatt eller gebyrer
- 12) Kunden ønsker bistand til å få utferdiget en fullmakt for avhendelse av verdier på vilkår som er uvanlig eller ikke har en logisk forklaring
- 13) Juridiske prosesser blir avsluttet raskere eller enklere måte enn forventet uten involvering av avtalt juridisk bistand
- 14) Kunden ønsker å benytte advokatens klientkonto for betaling til tredjepart uten forklaring og/eller underliggende dokumentasjon
- 15) En av partene i transaksjonen er en politisk eksponert person (PEP)⁵

⁵ Hvitvaskingslovens § 15 definisjon av PEPs er fysisk person som innehar eller som i løpet av det siste året har innehatt høytstående offentlig verv eller stilling i annen stat enn Norge, samt er nært familiemedlem eller kjent medarbeider til denne personen.



Avslutningsvis

Ytterligere kunnskap om hvitvasking finnes blant annet på følgende nettsider:

- Hvitvaskingsloven/hvitvaskingsforskriften (www.lovdata.no)
 - Finanstilsynet (www.finanstilsynet.no)
 - ØKOKRIMs tips for bedre MT-rapportering (www.hvitvasking.no)
 - Nasjonal risikovurdering for bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering (www.regjeringen.no/jd)
 - Financial Action Task Force' (FATF) nettside (www.fatf-gafi.org)
-
- Skjema MT-0002 for innrapportering av mistenkelige transaksjoner finnes på www.altinn.no



Nasjonalt tverretatlig analyse- og
etterretningscenter
c/o ØKOKRIM, Postboks 8193, dep,
N-0034 Oslo

post@ntaes.no